

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetések helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztény P. kereskedéseiben. Egyes szám ára 5 kr. o. é.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordauca szögletén, Csapó S. kereskedésével szemben, I-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségnél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztény Pál papir-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglernél (Neuer-Markt 11 sz.) Oppelk Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Pesten: Haasenstein és Vogler Uriutca 13. Lang et Schwarz, Fűrdőutca 1. Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyitlér sora 20 kr.

Előfizetés

„Kolozsvári Közlöny“-re.

Megjelen naponként
egész nagy iven.

Előfizetési árak: egész évre 12 ft. o. é.
kilencz óra 9 „ „ „
félévre 6 „ „ „
évnegyedre 3 „ „ „

Az előfizetések egyenesen a szerkesztőség-hez küldendők be.

A „Kolozsv. Közlöny“ szerkesztősége.

Törvényhatósági élet.

Csikmegye 1873. április 1-én.

A más jogát és vagyonát nem tisztelő politika a tiszta katholicsus székely-földön is kezd megteríteni keserű gyümölcsöt; már nálunk is találkoznak, kik nem irtónak kezeiket a tulajdon jogszentségére emelni, nem irtónak olyas lépésre sürgetni az államot, mely nemcsak a tésvérség, jogegyenlőség és egyenlőséggel áll egyenes ellentétben, de minden emberi és isteni joggal is mérőben ellenkezik.

Erről az itteni törvényhatósági bizottságnak a fenirt napon tartott ülésében fájdalommal kelle nekem s minden a tulajdon szentsége iránt tisztelettel viseltető résztvevőnek meggyőződnie.

Nem kevesebbről volt ugyan is szó e gyűlésen, mint a szentesrendek eltörléséről s javaiknak az állam részére lefoglalásáról.

S ugyan miért?

Minő irtózatot bünt követhettek el e szegény szerzetesek, hogy kiirtásuk egyezzerre itt nálunk is annyira szükségessé vált? Rettenetes!

Az itteni zárdafőnök elég vakmerő volt egy urfit a mult évi ünnepélyes urnapi körmenet alkalmazásánál kihívó magaviselete miatt kelle rendre utasítani, nemcsak sőt — horrendum dictu! — mint vallásáborítót az illető helyen fel is jelenteni.

Igen természetes, hogy ez az ifju urnak se-hogy sem volt inyére s megesküdt, mint egykor a 9 éves Hannibál Jupiter oltárán, hogy addig nem fog pihenni, míg a szerzeteseket, s ezek közt főkép a szent Ferencziet ki nem irtja a földszinéről, javaikat el nem koboztatja s zárdáikat le nem rontatja úgy, hogy kő a kővön ne maradjon.

A szörnyű csapás végrehajtására ép április 1-t választotta. Hogy miért? Azt előttem a következő körülmények tették megfoghatóvá: 1. mert e nap legméltóbb volt az indítványhoz, 2. mert e napon a bizottsági tagok legnagyobb része haza távozván, s a gyűlés legnagyobb részben hason gondolkozásu egyénből állván, könnyebben vélte e badar indítványt indokolás nélkül is keresztül vihetni, 3. mert éppen e napon olvastott fel ama bizottsági jelentés, melyben ez ifju ur amaz urnapi minden jó katholikust vérig sértő magaviseletéért kelle rendre utasítani s egyszersmind a vallásos meggyőződések kelle tiszteletben tartása másoknak is szívökre köttetett.

Alig hangzottak el e bizottsági jelentés utószavai, a t. ház hallgatásának borzalmas csendje közepezté ime lassan, komolyan ülő helyzetéből föl-emelkedik egy magas barna szikár alak, s halkán, reszketeg kimért ünnepélyes hangon a következő borzalmas indítványt olvassa fel az ijedtében ájuldozó háznak.

„Tekintve hogy a szerzetes rendek, — s ezek közt főkép a Szentferencziet többé nem képesek megfelelni ama magas szentesrendelésöknek, mely végett egykor különféle országokban létrehozattak;

Tekintve különösen azt, hogy tagjaik közé legtöbbször csak a leggyengébb ifjak s azok is csak a harmadik negyedik osztályból szedetnek, s mint ilyenek nem képesek a rájuk bízott elemi iskolákat az előhaladott neveléstani módszer magasabb igényeinek megfelelőleg kezelni;

Tekintve az állam rendkívüli kiadásait, mely miatt az adó elviselhetlenebbé kezd válni a nép vállain;

Tekintve neveléstani nagy hátramaradásunkat, tanáraink szegényes ellátását, iskoláink taneszközökbeni szegénységét s az innen származó nagy hátrányokat, indítványozom a:

Kérje meg a t. bizot. gyűlés egy feliratban az országgyűlést, hogy terjesszen a ház elébe minél előbb egy határozati javaslatot a szerzetes rendek — főkép a Szentferenczrendiek eltörléséről s javaiknak az állam részére leendő lefoglalásáról s annak a népterheinek könnyebbitésére fordításáról.

Azt hittem, hogy e badar indítványnak, melyből a lólabba többszörre lógott ki, melynek szorzójében nem volt annyi belátás, hogy indítványát vagy más alkalomra halassza, vagy más által töltesse, — egyetlen pártfogója sem akad, — főkép ama talpra esett czáfolat és érvelés után, melylyel derék kath. ügyvédünk Bocskor Mihály ur ez indítványnak minden pontját, nullára szálította le — kimutatván többek közt

a szerzetesek érdemeit hazánk régi és újabb történelmében

képeket az alsóbb elemi iskolák vezetésére, a mennyiben bárha gyengébbek is lépnek néha a szerzetesekbe, rendszeren nyolcz gymnasium és négy theologiai év végzése után annyi ismeretet megszereznek, mennyi legalább az alsóbb elemi iskolák vezetésére annál inkább szükséges, mert erre már mint theologusok is gyakorlatilag oktattak, ugy szintén azt,

mennyire hamis és alaptalan amaz állítás, hogy a szerzetes eltörlése s javaiknak az állam részére lefoglalása által lehetne a nép terheinek könnyíteni s mennyire jobb karba lehetne hozni iskola ügyünket a nélkül, hogy azt valaki csak legkevésbé is megérezné.

Azonban midőn én ezt gondoltam, akkor megfellebbeztem volt amaz állítás igazságáról, hogy nincs oly badarság a világon, melynek védői ne találkoznának, mert ez indítvány is megtalálta a maga védőjét helybeli t. alispánunk személyében, ki elég bátor volt amaz indítvány védelmére kardot rántani, kiemelve amaz indítványnak fontosságát főleg államgazdászati szempontból.

(Vége következik.)

Néhány szó a középtanodai oktatásról.

III.

(K-G.) „Szél fuvatlan nem indul,“ azt mondja a magyar közmondás. — Minden okozatot szükségképpen azt előidéző ok előz meg. Így a mai napság nyilvánuló közvélemény, és a középtanodák állapota között is okszerű kapcsolat létezik.

Megvagyok győződve, hogy ha a középtanodák oly eredménnyel sikerrel oldanak meg az élet által rájuk utalt feladatokat, minőt elhaladott századunk nevelés-ügyi viszonyai joggal megkívánnak, felajdulások, panaszok nem nyilvánulnának oly gomba szaporasággal a napi sajtó terén, mint most. Mi e panaszoknak teljes jogosultságát készséggel ismerjük el, mert a mit e tanodák mai napság nyújtanak, nem az, melylyel megelégedhetnénk.

A középtanodai ifjuság szellem-szegénysége, tehetségeiknek nem kellő mérvbeni kifejtése, foglalkoztatása leginkább kitűnik akkor, midőn ifjaink, a felsőbb tudományok hallgatása végett, egyetemekre, vagy más felsőbb tanintézetekbe mennek. Általános a panasz az ily intézetek tanárai részéről, hogy az ifjuságnak csak nagyon kevés százaléka van oda érve, miszerint a felsőbb tudományok előadását felfoghassa, megérthesse.

Van némi túlzás is ez állításban, de ha a tapasztalati tényeket vesszük vizsgálat alá, kénytelenek vagyunk megvallani, hogy e megjegyzés sokakra talál.

Tekintsük meg csak pl. mostani egyetemünket, s az ide sereglett ifjuság nagyobb részét. Eljár ez az előadásokra, mert beirta magát. De mit csinál ott? Unalmában vagy a padot faragja, vagy ásitozik, vagy conversál. Legyen bármily érdekes a tárgy, tegye azt bármily vonzóvá a legkitűnőbb tanár ékes-szólása, a közfigyelmet nem igen képes lekötöni; nem, mert az ifjuság még nincs oda érve, keble még nincs oly fogékonyvá téve, hogy azt, a mi komoly, a mi éles distingváló tehetséget igényel, kelle felfoghassa. Hogy a tudomány magasabb régióban otthonosnak érezzük magunkat, hogy a felsőbb elvekért ne csak lelkesülni, hanem azokat felfogni, megérteni, egy rendszerbe belé illeszteni is tudjuk, erre megkívánatik az önálló ítélő tehetség, és érettség bizonyos foka.

Az érettségi diploma kezünkben van; affectáljuk magunknak az önállóságot, pedig nagyon éretlenek vagyunk, mert csak most vesszük észre, mily bajos az enlábunkon járás.

Egyetemi tanáraink nagyobb része téved, midőn az ifjuságot a tudomány iránti közönytől vádolja, midőn csodálkozik, hogy az ifjuság nem lelkesül kelle a felsőbb tudományokért. — E vád, — tekintve specialis viszonyainkat, — nagyon is szigorú. Megvagyok győződve, hogy nem a közöny oka e sajnos jelenségnek, hanem az emberi természetben jelentkező azon sarkalatos igazság, melyszert: magasabb elvek befogadására csak akkor vagyunk képesek, ha az alap, a talaj kelle el van készítve azok befogadására. Hogy érdeklődjem egy valami iránt, a minek megértésére hiányzik a lehetőség? Hogy kívánhatja tőlem valaki, hogy biztoson, öntudatosan járjak a tudományok szövevényes utain, midőn még a dolgok elemeivel sem vagyok teljesen tisztában? Én az ifjuság e magatartásán egy cseppet sem csodálkozom, mert megvagyok győződve, hogy másképpen tenni abszolút lehetlenség. És itt tűnik ki különösen a középtanodai oktatás ki nem elégitő volta.

A közép tanodák nem szakiskolák, hanem human intézetek. Céljuk nem e vagy ama pályárai kizárólagos előkészítés, hanem az emberi tehetségek sokoldalúságának egyöntetű fejlesztése, megadása azon lehetőségnek, hogy később azon pályára lépünk, mely hajlamainkkal leginkább megegyez.

Vajon a jelenlegi középtanodák megadják-e e lehetőséget? Mi határozott nem mel válaszolunk. Össze van halmozva ott egy csomó tananyag, anélkül, hogy a mai nevelés-ügyi viszonyok által követelt rendszerbe volna öltöztetve, a nélkül, hogy az egyes tudományágak, az ifjuság fokozatos szellemi emelkedése szempontjából kezeltenének. Sok oly tantárgyat, sok oly szabályt nem ért pl. az ifju még a 8-ik gymnasialis osztályban is, melyekkel már a 3-4-ik osztályban kellett volna tisztába jönnie. — Vegyük pl. a classicus nyelveket, vagy magát a német nyelvet, melynek elsajátítására rá vagyunk utalva már helyzetünkönél fogva is. Itt csak egyszerű tényeket beszélünk el.

Ifjaink nagyobb része már a VIII. osztályba jár, s fenntartott nyelvek mondatszerkezetével, szókötésével, a beszéd részek ismeretével stb. még mindig ellenséges lábón áll. A tanárnak akkor kelle a nyelv elemeivel bajoskodni, midőn az irány gyakorlatokon, a nyelv felsőbb kezelésén volna a sor. Hol itt a hiba? Keressük az algymnasiumban, s megtaláljuk.

Ott a baj, hogy alatt nem vetették meg az alapot, következéské az épület gyenge, roska-dozó.

Általában azt tapasztaljuk, hogy különösen az algym. osztályok érdeke nincs a legjobb kezekbe letéve, hogy igen gyakran maguk a tanítók együtt tanulnak a tanítványokkal.

De a nyelvek tekintetében mi semmisíti meg még a felső osztályokban is a legjobb törekvést? A classicus íróknak silány fordításai, melyeket mázsa számra lehet kapni minden könyvkereskedésben.

Hogy szokják az ifju önálló gondolkodásra, distinctióra, független ítéletre, kutatásra, a nyelv szellemébe való behatásra, midőn rendszeresen terjesztik e silány segédszereket?

Miért kinozza magát, mikor ott a kóta, s a tanárok vagy nem veszik észre, vagy észrevenni nem akarják e szellem-gyilkoló fejtörőket?

Az ifju így megszokja, a könnyű, gond nélküli munkát, lesz belőle betüregő, magoló, de önálló gondolkodásu ember aligha. — Műveltsége felületes, képtelen a dolgok mélyére leszállani. — Álljon elébe csak a legkisebb akadály, valami észtoró thema, azonnal visszariad, s a tudomány áldás helyett átokká válik rajta; mert nem tanult meg önállóan gondolkodni, s a magáé helyett mindig más lábán járt. — Valóban ha tekintetbe vesszük a nyelvtudomány terén felmutatott eredményeket, melyek csaknem egy jelentőségűek az O-al, némileg indokoltak látszik azon sokaktól hallható kifakadás: vajjon a jelen viszonyok között van-e értelme a classicus nyelvek tanításának. Erről azonban alább szözlünk, itt csak egyszerűen felemlítettük e nézetet, mint a kérdéssel összefüggésben levő véleményt.

Igy állunk a mathessissal is. A mily rendszerben tanítják ezt, azon már rég keresztül fújt az idő szele. Abban az időben, midőn még gazdasági, ipari, forgalmi viszonyaink nem állottak a fejlettségnek azon fokán, mint most, talán kielegithette az igényeket e rendszer, ma már nem. Az ennek alapján kezelt előadások chaotik képesek teremteni, de helyes fogalmakat nem.

Nem egy technikai pályán levő ifjutól hallottam, hogy a mi algebrát a gymnasiumban tanultak, nem hogy segítette volna a cél felé nagy mértékben, hanem sokszor éppen nehezítette helyzetüket, mert nem találták fel ezt az összekötő kapcsot, mely a két tanfolyam között létezik. A technicán a megváltozott közgazdasági eszmék alapján kifejlett elvek szerint tanítják az algebrát, tehát új alapra fektetett rendszerrel, míg a gymnasiumban minden a régi kerékvágásban halad. Amott szüntelen ujitással, emitt örökös helybenmaradással találkozunk.

Még folytassam-e tovább e párhuzamot? Azt hiszem az eddigiekből kelle meggyőződést lehetett meríteni. Azt hiszem megérthető, miért, hogy ifjuságunk még nem jutott el a kelle érettség fokára. Az okok nagyjából, rajta kívül álló tényezőkben keresendők. Az ifjuság természetében van, minden dolognak a könnyebb végét megfogni, ha nem zárjuk el erre nézve a lehetőséget, én őt nem tartom hibásnak.

A tudomány hatalom, de csak úgy, ha észszerűleg használjuk, ha kontárkodunk vele, rabszolgákká tesz. — Nem türi meg a gyermekes tréfákat, s csak annak nyitja fel gazdag tárházát, ki komoly szándékkal közeledik fe-

léje: a szándék egymagára még nem elég, ki-
tartó akaraterő, erélyes, öntudatos munkálko-
dás — ezek hódítják el a tudomány aranya-
lászáit.

A székely pályadíj-alapról a XIII-ik közlemény.*)

Székely-Udvarhelyről egy valódi székely ér-
zéssel írt levelet kaptam, melyben írják nekem,
hogy ott egy jó hazafi a székely pályadíj-alapra
adandó 100 frttal akarja nevét örökíteni — többek
segítségével. Udvozlom én s a székely történet
ezzen feljüli barátja a nemes szándékot. Vajha
mielőbb tette ériék az! Irja azt is egy derék szé-
kely nőtanító, hogy a székely Történet kilátásban
levő megírásával 14 éves hő öhajtsa teljesül!
„Csak mi tudjuk — ugymond — a székely iskolák
tanítói és tanítónői, mily nagy hiány az, hogy ifju-
ságunknak e Történetet rendszeresen előadni nem
bírujuk; mert az egykor oly dicső székely nemzet-
ről történészeink csak futólag s részleteket írtak,
de rendszeres egészbe senki soha össze nem fog-
lalta. Mennyi tudása, bajnoka, derék nője, jó gaz-
daszonya volt e kitűnő nemzetnek, s mégis mily rö-
viden végzik el a hazai történetírók erről való em-
lékirataikat. Hála az égnek — így végződik a le-
vél — már nem sokára lesz nekünk is írott Törté-
netünk.“

Egy székelyföldi jeles tanár pedig így ír az
indítványról. „Szerencsét kívánok a meglepő siker-
hez. Mi is megvittük honfiai szent kötelességünk
önkéntes adóját. Én — ugymond a levél tudós
írója — ez eszmét jó időben jöttek, a megvaló-
sítására választott utat szerencsésnek tartom. A hol
minden nagyobb dolgot csak bizonyos Maecenások
visznek ki, ott hiányzik a közérzet emelkedett-
sége, alszik a tudomány iránti érdeklődés. E nél-
kül pedig hibába írjuk a történetet, hibába dicsőít-
getjük az őseket, hasztalan hivatkozunk az utódok
őnézetére, a nemzet jövőjére. Ellenben az által,
ha egy-egy ily közérdekű eszmét a köznevelési
akarat és lelkesedés karol fel és valósít, önállósá-
gára vergődünk, felszabadítjuk magunkat azon
gyámság alól, mely immár jogszimét amugy is el-
vesztette, s egy élénk és általános érdeklődés éb-
red bennünk, már előre az iránt, a mit mi magunk
segítünk létrejönni, s azt oly közkinccsnek fogjuk
tekinteni, melyet azért teremtettünk, hogy minket
újra teremsem. A Székely nemzet Történetét nem
kellend majd könyvtáraknak ráncukolni, nem az
írók országosra áruin, hanem várvá fogjuk
várni, hogy azt megszerezheszük, házuk legdi-
szes helyére tegyük s olvashassuk. A székely
nemzet már is érzi — így végződik a classicus le-
vél — hogy itt oly ügyről van szó, mely neki
szent; figyelmével kísérni a további fejlődés
minden mozzanatát, s remélhetni, hogy e felébredt
szentérelklődés a nemzeti élet más irányában is ál-
dásos nyomokat hagy maga után. E mű már létre-
jött előtt is hat, munkál, javít és lelket emel. S
avagy nem ebben áll-e egy mű magas becsé?“

Gyönyörű eszmék, nemes gondolatok! Vajha
viszhangot költenének az egész Székelyföldre!

Háromszék derék alispánja Forró Ferencz ur-
tól szintén biztató levelet kaptam, melyben a felszólí-
tást kedvesen véve így ír: „Apr. 1. napján tartott
bizottmányi tárgyalásaink során a székely pályadíj-
alap ügye is szóba hoztatván, főispán gr. Kálnoky
Dénes ő méltóságának, melegen és nagy hatással
előterjesztett ajánlata folytán minden jelen volt tag
lelkessülten karolta fel a szép eszmét, s hathatós
gyámolítását igérte meg. Biztos remény lehet arra
nézve, hogy egyfelől általam hivatalosan, másfel-
ől elbarátain utján már kibocsátott gyűjtő iven tekin-
télyes összegekkel fognak kezünkbe visszatérni.
Mi büszkéek vagyunk arra — így végződik a le-
vél, — hogy ez ügyben szolgálatot tehetünk. A
Székely nemzet Története megírása eszméje élet-
re való, ennek meghiusulását a székely nemzet
meg nem engedi, megengednie nem szabad.“ Szi-
ves köszönet a meleg pártolásért. Fogadjá mély
hálát különösen Háromszék derék főispánja, mint
első az öt főtiszt közül, ki — tudom szerint —
eddig igénytelen szavamat eredményesen figyel-
mére méltatta. Vajha nemes példáját magas állásu
tisztársai követnék!

Hunyadvármegyéből Déváról Németh László
tisztelt hazánkfiától, ki maga nem rég egy aranyot
adott e célra, most egy szép levél kísérelében
feles összeget kaptam a következő szíves adako-
zóktól: gr. Kun Kocsárd alált 2 aranyat, gr. Kun
István 3 frt, Lázár György 2 frt, Ujhelyi József 1
frt, Apáthy László 1 frt, Gyöngyösi Béla 1 forint,
Reiprich Péter 1 frt, Tulner Gyula 1 frt, Márkósy
Károly 1 frt, Kapocza Gyula 3 drb régi ezüst hu-
szast (börzei értéke 1 frt 9 kr.) Dobolyi Károly 1
frt, Baruch Károly 5 frt, Balázs Lőrincz 1 frt, Ken-
deresi Farkas 1 frt, b. Bánfi Ilka 1 frt, Puj Zsig-
mond 1 frt, Dombora László 3 db. régi ezüst hu-
szast (börzei értéke 1 frt 10 kr.) Török Árpád 2
frt, Barcsay 2 frt, Lázár Lipót 50 kr, Káskántin 1
frt, Dobai 50 kr, Baló Mihály 1 frt, Bodola János

*) A Székely Hírlap, Erdély és Nemere
tisztelt szerkesztőit tisztelettel kérem e közl. szíves át-
vételére. J. E.

1 frt 50 kr, L. Gyárfás Ferencz 1 frt, Borbáth An-
tal 4 frt, Issekutz 50 kr, Szeremlei 1 frt, László
Ignác 1 frt, László Zsigmond 1 frt, Zöld Ferencz
1 frt, Orbán Ferencz 1 frt, Tóth László 1 frt, dr.
Balogh 1 frt, Lengyel Gergely 1 frt, Koós Ferencz
1 frt, Sándor Miklós 2 frt, Váradi Bertalan 1 frt,
Makrai 1 frt, Szereday Ignác 1 frt, Pogány Adám
1 frt, Lázár Farkas 1 frt, Bága Károly 2 frt, Bar-
csay Gábor 1 frt, Trifa Simon 1 frt, Fekete Ferencz
1 frt, János Albert 1 frt. Befizettetett 60 frt és 19
kr. Nagy Hunyadink nevére emlékeztető ezen vár-
megyénekből kétségkívül kedvesen fogja venni szé-
kely nemzetünk a szintén hun utód, hogy e távol
vidéken is annyi rokonszenv mutatkozik iránta s
mult történetei iránt. Én szívesen megköszönöm
nevében a tetemes gyűjtést beküldő nemes hazánk-
fiának, az adományt a buzgó áldozóknak.

Csik-Szeredából Csizsér Károly ur, a
ki maga régebben 2 forintot adott a pályadíjalapra,
beküldötte nekem a napokban a cs.-szeredai ca-
sino helyiségében márc. 25-én a székely pályá-
díjalap javára tartott műkedvelői hangverseny pro-
gramját, mely szerint a kitűzött célra közremű-
ködtek: a műkedvelő dalkör három műnek-dar-
abban, Molnár Ilka urhölgy szavalt, Szabó Berta
urhölgy zongorán játszott, felolvasói Györfi Pető
ur, énekelte Szabó Berta urhölgy zongorakísérete
mellett Csizsér Károly ur. A hangverseny tiszta
jövédelme 85 frt volt; ez összeget az elől tisztelt
ur a mai nap hozzám beküldötte. „Székely nem-
zetünk története megírása — írja ezen hazánkfi
— itt is rokon érzelmeket gerjesztett minden jobb
kebelben. Fényesen igazolja ezt az említett hangv.,
Csik értelmiségének nagyobb része jelen volt. Eljött
mindenki, meghallgatni az előadásokat, de egy-
szermind elhozni a nemzet ügyének szánt áldozat
filléréket. Sokan voltak, kik felül is fizettek. A mű-
vészeti estélyt a szellemi élvezeten kívül a vele egybe-
kötött sz. özl. társadalmi életünkben soká maradan-
do emléküvé teszi — jegyzi meg a levél írója.“

Köszönöm a beküldő urnak, a hangverseny-
ben működő tisztelt urhölgyeknek és uraknak, va-
lamint a közönségnek szíves részvétét és nemes
áldozatát. Am tartásuk fen. ök szívökben ez öste em-
lékét, én és nemzetünk igaz barátai köszönetet
mondunk nekik a nemes áldozatért, irodalmunk
és műveltségünk történetírója pedig tettöket örö-
kít endi.

A Maros-Vásárhelyen ápril 1-én rendezett
hangverseny 30 frt tiszta jövédelmét is beküldötte
Kerekes Sámuel ur az „Erdély“ érdemes szerkesz-
tője s a székely pályadíj-alap buzgó tevékenységű
barátja.

A nevezett lapban, annak szerkesztője így ír
e hangverseny-estélyről. „E hangverseny — u-
gymond — inkább a korszerű eszmének szerze dia-
dalt, mint hogy nagy anyagi hasznot hozzon, mivel
a közönség már az előtt úgy szolván ki volt merít-
ve a gyakori adakozástól. A költség is sok volt
és a tánczos mulatozás nagy áldozatot kívánt. De
a közönség időöltése élénk volt, a jelen voltakban
sokáig megmarad ez östve művészi élvezetek emléke-
zete. Daj bukát — testvér urak elárusítottak 98
frt 10 kr értékű jegyet, estve a pénztárnál elkölt
30 frt 40 kr utólagosan feljül fizettek: egy Macce-
nás 5 frt. dr. Bukaresti János ur 1 frt. Szemerjay
József ur 1 frt. öcse Makray Sándor ur 1 frt. Az
összes bevétel tesz 136 frt 60 kr, a kiadás 109
frt 24 kr, maradt 27 frt 36 kr. Ennek az indítvá-
nyozóhoz küldését a rendezőség az „Erdély“
szerkesztőségére bizta; a ki ehhez téve az ev. ref.
főtanoda V közép osztályu növendékeitől gyűlt 1 ft
38 kr, s az összeget 30 frtra egészítve ki, ren-
deltetése helyére küldötte.“ Köszönet a hangver-
seny lelkes indítványozói, létesítői, azokban mű-
ködött tisztelt tagok és résztvevő közönség szíves
pártolásáért, különös hállára érdemesek a felülzítések
és az elől említett lap szerkesztősége buzgó fárado-
zásai. Adja isten, hogy közös igyekezetünknek le-
gyen egykor kielégítő eredménye.

A Pesti Napló érdemes szerkesztője t.
Urvary Lajos Oláhfalva mezőváros képviselője ápril
6-i 80-ik számában bezárván a lapjában való gyűj-
tést, beküldötte a felszólításra hozzá begyűjt
következő adományokat: gr. Péchy Manó adott 10
frt Cséry Lajos 5 frt gr. Széchenyi Béla 20 frt Al-
mássy Pál 30 frt. Fogarassy János 10 frt. Urvary
Lajos 5 arany adománya börzei értékében 26 frt
mindegyütt 101 frtot. Fogadják hálát érte a
nagytekintetű honfiak, székelyeinket pedig kérem,
tartsák meg emlékeztőkben az anyahon azon jele-
seinek nevét, a kik az ő nemzeti ügyöket oly tete-
mes adománnyal segítették elé.

Mai nap Tisza László nagybirtokos ur 5 ar-
nyot küldött be hozzám a székely pályadíj-alapra,
minek börzei értéke 25 frt 90 kr. Fogadjá hálás
köszönetemet nemes bőkezűségéért!

XII-ik közleményem szerint Takarékpénztár-
ba téve volt 1758 frt 7 kr, ma betettem 304 frt 9 kr,
van a Takarékpénzt. jelenleg 2062 frt 16 kr. ehz
adom az akkor befizetetlen volt s máig is be nem fi-
zetett 2 arannyal (minek börzei értéke 10 ft 36 kr.)
szaporodott 125 ft 52 kr. ígéretet, az egész székely
pályadíj-alap ma tesz 2187 frtot 68 kr. E közle-
ményt vegye a szíves olvasó ápril 12-ki, husvétü

előleges értesítem kiegészítésül s adott szavam
bezártásul.

Kolozsvár, ápril 15-én 1873.

Jakab Elek.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, április 16-án.

— **T. olvasóinkat kérjük, méltóztas-
sanak előfizetéseiket mihamarább megújítani
nehogy a lap küldésében fenakadás történjék**

— **A Fröbel-féle kert** igazgató választ-
mánya elhatározta egyik közelebről tartott ülésé-
ben, hogy kérvénnyel járul a vallás s közoktatási
miniszterhez, melyben az országgyűlés által a kis-
dedódodák részére megszavazott 20,000 frtból a
berendezési költségek fedezésére bizonyos összeg
utalványozását kérelmezendi.

— **Hymen.** Tegnap délelőtt a monostori
„Augusteum“ kis kápolnájában díszes nászünnep
tartott. Városunk köztisztelőben álló orvosa dr.
Szombathelyi Gusztáv urnak bájos és szép művelt-
ségű leányát, Idát vezette oltárhoz Mórítz István
ur, a torna-vivoda egylet titkára, a „K“ mtársa;
az örömpár szent frigyerre főtiszt. Pakó János esze-
rest ur az ég áldását kérte, mit mi is őszintén
szívünkkel öhajtunk. A díszes nász vendégkoszoru
a fiatal pár legbensőbb ismerőseiből állott, mlts.
Páll Sándor urat is a vendégek közt láttuk. A fiatal
pár boldogsága legyen örökké tartó, boldogság,
szerencse és teljes megelégedés legyen otthonja az
örömpárnak és családjaiknak.

— **Tűzoltóink mentőhálózatának
első szereplése.** Tegnap éjjel bel-középutczá-
ban Dr. Hintz György házának második emeletéről
az utózára egy typhusban szenvedő beteg akart
leugrani, azonban egyik lakó észrevette s hirtel-
len megakadályozta, megfogván a tettét már vég-
rehabítani akarót hátulról s „tolvaj“ kiáltott, a vá-
ros házától erre emberek jöttek s látva a párká-
nyon álló szerencsétlent, ki minden perczben le
akart ugrani; azonnal a tűzoltókat hívták elő, kik
a mentőhalót elhozva kiterjesztették s így a leugró be-
teget, mi baja se történt. Most a „Károlina“ korház-
ban van orvoslás alatt, hová azonnal beszállították
azt mondják némelyek, hivatalnok, mások pedig,
hogy festő e szerencsétlen.

— **A lövölde ideiglenes igazgató**
választmánya az egylet költségén két tagot küld
Aradra, hogy az ottani lövölde berendezését meg-
tekintésék.

— **Tordáról tudósítanak bennün-
ket,** hogy Dr. Virág Benedek, köztisztelőben álló
kincstári főorvos, május 1-én vezeti oltárhoz a
bájos és kedves Duha Cornelia kisasszonyt, Duha
Bálint novaji birtokos kedves művelt leányát. Mi is
sok szerencsét kívánunk a szép frigyehez.

— **Kolozson ünnep** harmadnapján, a
mint értesítenek ismét egy szép zártkörű táncvi-
galom volt, melyben városunkból is többen vettek
részt.

— **Ma reggel** egy kétlovas kocsi riasz-
totta szét a piaci népséget, melyet a szilaj lo-
vak villámgyorsan röpitettek tova. Egy pár embert
is elsodortak, de baj nem érte ezeket, a bel-monos-
tor utczában egy gázlámba oszlopot döntöttek ki
helyéből. A kocsit Monostor felé ragadták az el-
vadult lovak.

— **Megjelent s beküldetett** szerkesz-
tőségünkbe: Módszeres tornatanítás kézi
könyv. Torna-tanárok, népiskolai tanítók és tanító
jelöltek számára. I. füzet. Népiskolai torna-gyakor-
latok. Kidolgozták: Horváth Illés és Juhász György
a makói torna-intézet tanárai. A munka ára 50 kr.
s Makón jelent meg. Szerzők 10 példány után egy
tisztelőpéldánnyal szolgálnak. Ajánljuk a néptani-
tók figyelmébe.

— **A reálanodák reformja** ügyében
összehívott enqéte-bizottság folyó hó 7-ke óta mü-
ködik, de munkáját még nem fejezte be. A bi-
zottság eddigi megállapodásai szerint a reálanoda
a jövő 1873—4-ik tanévben nem bővül meg egy
osztálylyal, mivel ez törvényhozási nehézséggel jár;
ugyanis az 1873-ik évi költségvetésben nem véte-
tett föl azon költségi többlet, mely okvetlenül szük-
séges, ha a reálanodák egy osztálylyal és így a
megfelelő tanerőkkel szaporodnak, e célra pedig a
póthiell csak úgy lehet kérni, ha a törvényhozás
a reálanodák reformja fölött már határozott, a mi,
jelen körülményeink között alig történhetik meg
egy év lefolyása előtt. Ennek következtében a re-
álanodai bizottság a reformot egyelőre a hat osz-
tály keretében készíti elő. E célra azonban mul-
hatatlan szükséges, hogy a miniszter által szervezett
nyolcz osztály a reálanoda beosztására irányadó
legyen; e végből a bizottság megállapítván osztá-
lyonként és tantárgyonként az óraszámot, Hofer
Károly és dr. Say Mór igazgatókat bizta meg a
tanterv részletének kidolgozásával és a legközelebbi
csütörtökön fog ismét ülésezni, midőn e munká-
lat alapján a legsürgősebb reformok javaslatképen
a miniszter elé terjesztetnek.

— **Időszerű irodalmi vállalatról**
értesülünk, a mennyiben tudomást szereztünk az
iránt, hogy a bécsi világlátról egy szakszer-

magyar leírás fog eszközöltetni. A mű legvalóga-
toftabb szakembereink közreműködése által jön lét-
re, és így reményleni szabad, hogy az érdekes
munka, mely maga nemében magyar szakirodal-
munk terén első ilyeszerű vállalat sikerülni s
közhaszonu céljának megfelelni fog.

— **„Britt-magyar mezőgazdasági
és iparhitelbank“** cím alatt Szemenyey J.
pesti ügyvéd és társai egy új részvénytársaságot
szándékoznak alapítani s az alapszabályokat már
beterjesztették. A társaság alaptőkéje négy millió
forint 20,000 drb. 200 frtos részvényvel, melyet
azonban a közgyűlés 12 millió forintra emelhet. A
bank megkezdü működését mihelyt 20,000 darab
részvény teljesen befizettetik. Célja a társaságnak:
ingatlanokat vásárolni, eladni, bérelni és bére ad-
ni, alapításokban, vasutépítések és más vállalatok-
ban résztvenni, takarékbetéteket elfogadni s ingat-
lanokra előleget adni stb.

— **Kimutatás. *)** Körösy Kálmán teme-
tése és síremlékére általam összegyűjtött pénzről.
A mellékelt aláírási iv szerint gyűjtöttem: 208 frt
30 krt. Ebből kiadta m: 1. Temetési kölcség-
ny számla szerint 75 frt 70 kr. 2. Gyászszalag
nyomatására 3 forint. 3. Gyászjelentések posz-
tai bére 70 krajczár 4. Krasznai által beadott ki-
adások 13 frt. 5. Sirkő tökéletes felállítása számla
szerint 101 frt 75 kr. 6. Körösi Kálmánnának a
sir feldíszítésére 14 frt, 15 kr. Összes kiadás 208
frt 30 kr. Számdást megvizsgáltuk és rendbe ta-
láltuk. Kolozsvárt, ápril 15. 1873.

Krasznai Mihály, Szilágyi Béla,
Szentgyörgyi István.

— **A természetudományi társulat**
ápril 16-án szerdán d. u. 5 órakor az akadémia
heti üléstermében szakgyűlést tart. Előterjesztése-
ket tesznek: Krusper István. „A közép hőmérsék
meghatározásáról órával“, és Wartha Vincze: Dra-
per újabb értekezéseiről a fénysugarak chemiai ha-
tását illetőleg.“ A szakgyűlés után rövid választ-
mányi ülés tartatik.

— **Gyorsaság.** Valaki kiszámította, hogy
a közönséges gyalogló kényelmesen halad két óra
alatt egy mértföldet, tehát egy másodpercz alatt
3 1/2 lábat s így ha éjjel-nappal szakadatlanul
utazhatna, 450 nap alatt járna körül a földet
(5400 mértföld). A csiga a leglassabb futó, egy
másodpercz alatt csak egy lábat halad; A közön-
séges póstakocsi egy másodpercz alatt 6 2/3 lábat
halad; egy lovas futár 13 1/3 lábat, azaz óránként
2 mértföldet. Egy jó korosolyázó óránként 4 mért-
földet, tehát egy másodpercz alatt 25 lábat halad;
ép ily gyorsan fut az írámszarvas, mely naponként
96 mértföldet képes hátrahagyni; az agár három-
szor sebesebb s óránként 12 mértföldet. másodper-
czenkint 78 lábat fut, úgy, hogy ha ily gyorsaság-
gal haladhatna folytonosan 16 nap alatt körülfut-
ná a földet. A légy 5 lábat repül másodperczen-
ként, a fecske 75-öt, a postagalamb 144-et s így
mintegy 8 nap alatt kerülne meg a földet. A bálna
40 lábat uszik egy másodpercz alatt, s így 32 nap
alatt tenné meg a fennebbi utat. A vihar 60 lábat
halad másodperczenkint, a hang 1500 al, egy gőz-
mozdony teher nélkül 80-at, s így 19 nap alatt
tenné meg a föld körül utat. A vadászpuska egy
másodpercz alatt 300 láb távolságra löki a sörétet,
egy ágyu 600-ra, s ha megtarthatná e gyorsasá-
got, egy nap alatt megkerülne a földet, míg a
hangnak fél napi idő kellene erre. A világosság
másodperczenkint 42,000 mértföldet, a villanyos-
ság csaknem kétszer annyit halad.

— **Köszén potló.** Bizonyvs Wright nevű
ur — mint a „Bristol post“ írja köszönpotló anya-
got talált fel, a melyet tetszés szerinti mennyiségben
lehetend majd előállítani. Az ő találmánya segélyé-
vel ugyanis a levegőt ugysis mint fűtő, s ugysis mint
világító eszközt lehetne használnunk. Ő t. i. közön-
séges körleget egy telített villanytelepen bocsát ke-
resztül (vagy talán jobban körleggel telített edé-
nyen villanyszikrárt bocsát keresztül a mikor is
Ozon fejlődik) s ezáltal egy gáznemet nyer a
mely a közönséges köszénből nyert gáznál vilá-
gosabban ég, s hogyha levegővel vegyítették, oly
hőfokot nyer, hogy rézsodronyt tökéletesen elol-
vaszt. 1000 négyzög lábnyi e gázból alig kerülne
5 ezüst garasba. Szép ha igaz, Wright ur kivált-
ságlevelet nyert találmányára.

— **Nagyszerű család.** Több párisi
bankház, mint a „Rappel“ írja, egy merész család
áldozatává lett. Martius 31-én egy elegans külsejű
ifju ember, kinek kiejtése németes volt, Keller
bankházában megjelent és egy 50,000 frankos
váltót praesentalt, melyre 20,000 francot vett föl.
Ezután a comptoir d'escompteben egy 100,000
frankos váltót mutatott elő, azon megjegyzéssel,
hogy csak 75,000 frankra van szüksége, mely
összeg ki is fizettetett. Rothschildnél egy 50,000
frtos váltó értékét teljesen fölvette. Végre Fould-
nál szintén egy nagy összegre szóló váltót nyújtott
át, azonban itt családja fölfedeztetett. Ha valamely
bankház egy másikra hitellevelet állít ki, úgy tud-
valevőleg azt értesíteni szokta. A nevezett bank-
házak kaptak ugyan a kölni Oppenheim bankháztól
értesítéseket, csak Fould házában tűnt föl, hogy a
levélben nem volt említés a kölni háznak küldött

*) Tisztelettel kéretnek a helybeli lapok ts. szer-
kesztői ezen kimutatás szíves közlésére. Sz. B.

utolsó levélről. Ez gyanul keltett, miért is Kölnben távirat és feleletül azt nyerték, hogy az értesítő levél és a váltó hamisított. A csaló elfogatott és van remény, hogy a fölvetett összegek nála megtalálhatók.

— **Cholera Bécsben.** Az utóbbi 8 nap alatt Bécsben hivatalosan fölbonzolt halottaknál négy esetben az tűnt ki, hogy a halál oka cholera volt. — A városi hatóság minden lehető intézkedést megtőn, hogy a betegség terjedését, melynek különben nincs ragályos jellege, gátolja.

— **Uj modorban készült vasuti kocsikat** fog a francia keleti vasutársaság a bécsi világiállítás alkalmával forgalomba hozni. A vagon, hasonlít a francia coupékhöz, de az amerikai rendszerű vaspálya kocsik mintájára öt kupéból áll, egyikből a másikba ajtó vezetnek. A középső coupé átjáró előszoba a melyben egy szolga tartozdik; a közép-coupé egyik oldalán két más coupé van melyek mindenkében négy-négy foglalhat helyett; másfelől meg egy női kupé van 4 ülésel; ötödik coupé az öltöző szoba. Az utazókupékban függő ágyak vannak s szekrények melyekben kézben hordható podgyászt és eseséget lehet tartani. Egy személy egy helyért egy ilyen szalonkocsiba többet fog fizetni, mint a rendes első osztályban, de kevesebbet mint egy ágycoupéért.

— **Nőgyilkos.** A bergamói törvényszék előtt állt a napokban egy 22 éves férfi, ki a nőgyilkolás manijában szenved: megfojtott egy 14 éves leányt, és egy 28 éves asszonyt; a leányt meztelenre vetkőztette, ösze-vissza vagdalta és szurta, tagjait a testtől elválasztá s beleit kihuzta; az idősebb nővel hasonlóan bánt, hurokkal fojtotta meg, nyakát, csipőit, mellét össze vágta, s gyomrát felmetszve, hátába pedig hajtuket szurt be. Saját unokanővére adta fel a gyilkost, kit hasonlóan megakart fojtani, csak kiáltás és tetleges ellentétlél által menekülhetett körmei közül. A gaz gyilkos az utóbbi négy év alatt még négy 12—27 éves nőt próbált meggyilkolni. Nagy feszültséggel várják a bíróság ítéletét.

— **Magyar bál New-Yorkban.** A new-yorki magyarok mártius 15-kének előestéjén fényes bált rendeztek, mivel „a nap emléke ma már valódi örömmű, mert a nemzet most aratja az akkori vetést.“ A terem nemzeti lobogókkal volt földszítve és a rendező jelvényei szintén nemzeti színű csokrok voltak. A táncrendben ötször fordult elő a „lassu csárdás“, melyet az „F. Lapok“ tudósítója szerint ma már az amerikai hölgyek is kedvel lejtelenek, miután a magyar egylet által ott meghonosult. Szünóra alatt természetesen élénken folyt a beszéd, hisz Mayer és Stancicsok magyar borokat szolgáltatnak az ünnepélyhez. Másnap a new-yorki lapok tele voltak a magyar egylet „fényes“ táncvígalmának leírásával.

— **A perza sah pénzforrása.** A perza sah nem rég abban a szerencsében részesítette az ind-európai főtávirda-hivatalt Teheránban, hogy meglátogatta, hol is, miután a hivatalnokok megmutogatták neki a villanytelep összeállításának módját, a távirda gépezetét stb. elvett csodálkozással s kifejezte sahi bámulatát a látottak felett. Majd kérte a távirda főnökét, engedné meg neki, hogy ő maga telegraphozzon valmit. Hogy a tastert hiába vergette felséges ujjával, könnyen érthető. Ez okból újra arra kérte a főnököt, hogy végtelen örömet szerezne neki, ha megengedné, miszerint egy gyakorlott, bensülött próbálja meg a táviratozást. E különös óhaja a nagy urnak teljesült. A kiszemelt bensülött kilencz táviratot váltott ura parancsára, melyek hangzanak a mint következők: I. Kőm helytartójának: Mennyi pénzzel rendelkezik urad, a sah számára? Felelet: Ha a nap fia, a föld urának ugy tetszik — rendelkezésére áll legkisebb rabszolgája. II. Mennyi az összeg? 10,000 tomán. (4 ezer font st.) III. Jól van. A sah meg van veled elégedve. Küld a pénzt. IV. A kaschani kormányzó: Khan! A sahnak pénzre van szüksége. Mennyit küldhetnél neki? Felelet: Vettem a sah parancsát. Van 5 ezer tománom (2 ezer font.) V. Az kutya-keves. 20,000 tomán (8000 font) kell. A sah akarja. VI. Ispahan khánjához. Tartományod aranybánya. Mit adsz ha el nem parancsollak ennét? Egy ember 50,000 tománt (20,000 fontot) ígér állásodért. Felelj, a sah várja ajánlatodat. Felelet: Fejedelmek fejedelme! Ismered hűségemet s börtén-tásod nekem parancs. 60,000 tománt (24,000 font) küldök. VII. Okos ember vagy khán. Várom az összeget. VIII. A shirazi khánnak. Sokan vannak khán, kik irigylük állásodat. Te böles ember vagy és áldozatkész. Felelet: Ha a sah szól, reszket a világ, 30,000 tománom (12 ezer font) áll rendelkezésedre. IX. Oh te barom! Tartományod kormányóságáért nekem 45 ezer tománt ígértek. Küldesz vagy nem 50 ezer tománt? (20 ezer font.) Felelet: Küldök. Ez egyetlen reggel 60 ezer fontot (600.000 frt) hozott a sahnak. A nap fia ért a khánok magán pénztárainak megpumpolásához. Egyébiránt a föld nagy ura a távirda hivatalnokainak nem mulasztotta el kifejezni magas hajlamát és felséges megelégedését.

— **K. vicomte** könnyű véru fiatal ember, ki nagyon szereti a tréfát, s jelszavául is e szót választá: „ridendo“ (nevetve), melyet pecsétnyomójára vésetett. A minap levelet kap egy vidéki nagynénjétől, ki siránkozó sorok kíséretében adja tud-

tára öcsösének, hogy szeretett férje meghalt. — K. vicomte kapja magát és iry vigasztaló levelet, melyben ölnyi frázisok vannak tele fájdalommal és keresztény vigasztalással. Ezt a levelet fekete viaszkal lepecsételt s rányomja pecsétnyomóját fatalis jelszavával. Nagynénje rögtön kitagadta.

— **St. Marc Girardin** kinek elhunytát közelebbről jelenték a lapok, 1801 feb. 21-én született Párisban 1826 már tanító volt a párisi collegiumok egyikénél s ez idő óta kritikákat írt a „Journal des Debats“ számára, melyek által magának nemskára tekintélyes állást vivott ki, a francia publicisták között. Egy darab ideig Guizot helyét pótolá a tanári széken, mire 1834-ben követül választott; valami nagyon tekintélyes szerepet az időben még nem játszott. 1840-ben a francia akademia tagjál választá, később a kir. közoktatási tanács tagja kir. tanácsosi czimmal s államtanácsos, 1850-ben pedig a legfelsőbb tanügyi tanács tagja. Politikai hitvallása a bonapártisták felé vonzá őt, általában G. nem annyira tekintélyes publicista mint kitűnő és szellemes ítéző. Leghíresebb művei közül a következők: „Rapport sur l'état de l'instruction publique dans le midi d'Allemagne“ (Jelentés a közoktatás állapotjáról Dél-német-honban); „Mélanges de littérature et de morale“ (szépirodalmi és erkölcsi tanulmányok); „Sur l'instruction intermédiaire en France“ (Miképp tanítsanak a franciaországi közép tanodákban?); „De l'usage des passions dans le drame“ (A szenvedélyeket miképpen kell a drámában felhasználni) és „Cours de littérature française“ (A francia irodalom rövid tankönyve.)

— **Amerikai értelmezés.** Van Párisban egy amerikai bankár, kinek üzletében amerikai modor szerint berendezett pompás váróterem áll szolgáltatára az üzlet meglátogatóknak. A váróteremben a kül- és belföldi újságok rengetege van felhalmozva, hogy a várakozóknak legyen mivel magukat mulatniok. Történik azonban, hogy a látogatók az újságokat nemcsak elolvassák, hanem zsebre is rakják, mi a bankár arra indítja, hogy következő feliratot alkalmazza a váróteremben: — Felkéretnek a gentleman-ek az újságok el nem hordására. A napokban két amerikai hölgy látogatta meg az üzletet, kiknek egyike meglátva pár amerikai újságot sans facon zsebébe dugja azokat. Társnője figyelmezteti a feliratra. — Eh, hisz az csak a gentleman-eknek szól, mi pedig istennek hála — nők vagyunk.

— **Csolnakverseny** Bordeauxtól Gibraltárig. Az idén a bordeauxi bourgeoisie is rendezett csolnakversenyt. A kitűzött időben roppant néptömeg jelent meg a tengerparton; a versenybírák elfoglalták helyeiket s a versenycsolnakok hatalmas tusára keltek, a tömeg kikiáltó lelkesedése között. Végre elvesztette a közönség szemei elől a versenyzőket s várta visszaérkezéseket nap-estig, de hasztalan. Csak harmadnap érkezett Bordeauxba a hír, hogy a versenyzők Gibraltárral vannak. A rendezőség ugyanis a nagy készülődésben elfeledte kitűzni a verseny célpontját, s a szerencsétlen versenyzők hevékben a sik tengerre ragadtatván, Gibraltárra sodortattak.

— **A nagy északamerikai Unió**nak fiatalabb államai közül alig van egy is, mely gyorsabban fejlődésnek indult volna, mint a Mississippi forrásvidékeit magában ölelő Minnesota. — A kitűnő talaj és a kedvező éghajli viszonyok az utolsó években ezernyi mezőgazdát csábítottak ide a keleti államokból ép ugy, mint Európából és a népesség, mely 1860-dik évben még csak 162,000 lakost számlált, tavaly már majdnem egy félmillióra emelkedett; mi csak a tauügyi viszonyokat akarjuk felemlíteni. A kormányzó évi jelentése a törvényhozó testülethez említi, hogy az iskolai kerületek száma 2353-ra, az iskolát látogató gyermekeké 81,696, a tanítók száma 3267., az államban levő iskolák épületeinek értéke 1,091,559 dollár (azaz mintegy 2,200,000 frtra) s csupán az 1868 évben épült iskoláké 288,687 dollár rug. A jelentés tovább így hangzik: „Az iskolai jóságok eladásából a múlt évben 76,910 hold után 464 ezer 840 dollárt vettünk be, mely összeg a volt iskolai alapoz csatolva, e dicső alapot 2,077,082 dollárra emeli. Az államjóságok bizományosa azt állítja, hogy az iskolák részére ajándékozott föld 3 millió holdat fog tenni, ha egészen jól lesz mérve. Az év végéig alig adatott el több, mint egy tized-rész, t. i. 322,101 hold. Ha most leszámítjuk a netaláni roszt földet az állam északi részében, e földkekből az iskolai alap tizenhat milliónyi óriási összeget fog bevenni.“ Mily egyszerű örökségben részesülnek a Minesota állam gyermekei!

— **Mesterséges vadpecsenye.** Párisban jelenleg gastronomikus kiállítás van, melyen valaki mesterséges vadpecsenyékkel jelent meg. Az inyenckez természetesen erősen látogatták s kóstoltatván mindegyiket pompás zamatanak és kifogástalan ízűnek találják, e mellett a különböző vadzárnyasok a megszólamlásig hasonlóan vannak utánozva. — Mi az ára e szalonkának? — Kérdé egyik látogató a kiállítót. — Negyven franc, uram, — lón a válasz. — Hogyan hisz tíz frankért egy pompásan elkészített szalonkát rendelhetek meg bármely elsőrendű vendéglőben. — Az igaz, uram, de amaz igazi szalonka, míg az enyém mesterségesen készült juhshból.

— **Az „Atlantic“ elsüllyedéséről** egy tázirat arról értesít, hogy a hajótörésből háromszázöt megmentetett egyen New-Yorkba megérkezett, megérkezésük hírére minden nemzetbeli tömegesen tódult a kikötő felé, és a várakozó nép között oly nagy volt az izgatottság, hogy azt csak nehezen lehetett visszatartani. A kirándulók elsö-ványodva érkeztek meg, ugy hogy rokonai alig ismertek reájuk. A fölsmerési jelenetek nagyon meghatók voltak. A kíváncsiok fényesen megvendégeltettek; többnyire megvetéssel beszélnek a hajó kapitánya- és legénységéről. Azt mondják, hogy három nap óta hiányt szenvedtek eleségben. Halifaxból távirják, hogy ismét 40 hullát leltek föl. A jelek után itélve többen megfuladtak és nem a víz által lették halálukat. Az „Atlantic“ elsüllyedése tárgyában foly a vizsgálat. A harmadik tiszt, Brady, megerősíti az időjárás és a hajó menetéről ismeretes adatokat. Brady járt Halifaxban, de a tengerpartot nem ismerte. Rendelete volt a kapitányt fölkelteni, mihelyt az időjárás változik és e rendeletet a negyedik tisztal közölte. Azután elmondja a hajótörés után czélba velt mentési kísérleteket. A kapitány magatartását példászerűnek állítja. Azt a hirt is megerősíti, hogy a halottakat kirabolták. Az „Atlantic“ tulajdonosai kijelentik, hogy a hajó 32 nappal el volt látva eleséggel; ennyi idő alatt gőzösük ide- s vissza megtette már az utat és New-Yorkban csak friss hussal látta el magát.

— **Temesvár terjeszkedése** M. hó 9-ről kelt legfelsőbb elhatározás folytán a temesvári belváros kiterjesztését czélzó terveket ő felsége elfogadni kegyeskedett. E szerint a belső két sor bástya leromboltatik és a város a Bégáig nyulna. Az elfogadott terv szerint Temesvár belvárosa terület tekintetében még egyszer oly nagy lesz, mint a milyen ma háromszoros bástya-övével.

— **Mikor enyészik el a nap?** Már jó ideje, hogy jövendőlgetik a nap végét. Európa egyik leghíresebb csillagásza, Faye M. ujabban erre nézve egy emlékiratot adott ki a nap természettani sajátságairól. Tudvalevőleg ez irányban az ujjabkor nevezetes haladást mutat fel. Kiszámították a legnagyobb pontossággal a nap mélységét, nagyságát, mely 12,000-szer akkora, mint a földé stb. Faye azonban egészen új tanokkal lep meg bennünket, melyek alaposágáról ugyancsak szakértők, vagy talán azok sem illelhetnek, de anny bizonyos, hogy igen szomorú kilátással kecsgetetik a föld lakóit. A katasztrófa, Faye szerint, csak évezredek múltával fog bekövetkezni, de elkerülhetlen. „A nap“ — ugymond a tudós — „miután már annyi millió év óta világította meg földünket, akkor egyszerre el fog sötétedni. Ezzel aztán az élet is lehelten lesz földünkön. Hidegség és sötétség voendi körül a mindenséget, és a levőgőz regéseit teljes mozdulatlanúság váltandja fel. Az utolsó felhők a földnek utolszor fognak esőt adni, és a megfagyó tenger nem engedelmeskedik többé akkor az apály és dagály törvényeinek. A mi mindenségünkben megmarad az üstökös és bolygók mind osztani fogják földünk sorsát, az elsötétedett nap körül forogni fognak, azzal a különbséggel, hogy, minthogy akkor a napnak nem lesz eltaszító hatása, az üstökösök fark nélkül fognak bolyongani a világ rendszerében.“

— **2000 tallérnyi jutalom.** Mult évi június hó 24-én alább közelebbről leirt leányomat, Annát, az általam lakott Loitz mellett Treueni jószágról, Pommern porosz kerületben, elrabolták. MinJeddig minden fáradozás, ismét gyermekem birtokába jutni, hasztalan volt, s ugy sejtem, hogy valami cigány- vagy buvész-banda kezében lesz. Azért a következőkben jogérvényes módon kötelezem magamat, a legszigorubb titoktartás ígérete mellett, annak, ki elrabolt leányomat élve hozza vissza, vagy a ki velem vagy az illető hatóságokkal olyanokat tud közölni, melyek leányom visszaszerzésére vezetnek, 2000 tallért porosz pénzben kifizetni. Ha netalán valaki a gyermeket pénzen megvette s a fent megnevezett összeg fejében nekem visszaadni hajlandó volna, akkor a legeslegkötelezőbb alakban teszek ígéretet, hogy semmiképpen nem fogom kutatni azon személyt, a kitől megvette. — Ha pedig gyermekem nem élne, annak a ki holttestét kitudja mihelyt csak ennek azonosságát elrabolt gyermekemmel megállapítják, a fent nevezett összeg felét, az az 1000 tallért pengő pénzben biztosítok. A bel- és külföld összes hatóságai felkéretnek, hogy ezen felhívás terjesztését lehetőleg előmozdítsák s annak oly helyeken való felüggesztését eszközöljék, melyeket a közönség sürűn látogat. Ugy szintén felkérjük az újságokat, hogy arról megemlékezzenek. Személyleírás: Név: Böckler Anna, kor: most 5 éves és 3 hónapos, alak: nagy, karcsu, szemek: világos kék, homlok: magas, domboru, haj: világoszőke, most talán feslettek, lábak és kezek feltűnően kicsinyek, különös ismertetőjel: A bal mellszörmörcs alatt, egy ujnyi távolságban, 1/2 hüvelyk hosszú reszút fekvő finom fehér forradás. Treuen, mártius 13-án. Böckler, kir. javak bérloje. Alulirt ezennel bizonyítom, hogy a Treuenben lakó királyi javak bérloje Böckler Ferdinand ur ezen felhívásról elismerte, hogy a saját akaratának tökéletesen megfelel, s hogy azt sajátkezüleg aláírta. Greifs-

wald, 1873-iki mártius 13-kán. Kirchhoff Gusztáv, jegyző. (L S)

(**Necrolog.**) Kállay Jenő maga, a boldogult testvére Pál Mózes s testvére gyermeke Kupan Anna nevében, fájó szívvel jelenti, hogy a felejt-hetetlen nagyatyja, az illetők jó testvére és nagybátya Pákei Pál József gyakorló orvos-sebész, élete 60-dik évében, általános vízkórban, folyó hó 13-kán reggeli 3 órakor jobb létre szenderült. A gondos szülő, illetőleg nagyatyja, a jó rokon, a tevékeny férfi, buzgó honpolgár és emberbarát kóporsóját rokonai, barátai, ismerői bánatos szívvel állják körül. Földi része f. hó 15-én d. u. 3 órakor fog belső szappanotcai 14. sz. házától rövid ima után örök nyugalomra helyeztetni. Kolozsvár, april 13. 1873. Nyugodjék békében.

Nemzeti színház.

— Kedden april 15-én; „Az arany paraszt“ vagy „az előítéletek harca“ színjáték 4 fel. Irta Birch-Pfeiffer Sarlotte, ford. Fésüs György, Rendező Kovács Gyula.

A bajor népeletet hűen visszatüközö darab előadása jól sikerült, leszámítva bizonyos vontottságot, mit egyik vagy másik szereplő késedelmese idézett elő. Rupert, az arany paraszt, e rejtelmisséggel általánosan megvetett férfiú, s e ngyörgyiben mesteri személyesítőre talált. Különösen ki kell emelnünk azon jeleneteit, hol bösz indulatától elragadtatva, Tónira fejszét emel s helyette leányát találja, majd e csere miatti meglepetését: egyikben a bösz indulatot, a másikban a féltelmet és bänkódást erőteljes vonásokkal remekül festé. — Az előadás sikerében osztoztak Boér Emma és Kovács Gyula, mindketten kitűnően tölték be hálás szerepöküket. Eichner Anna kisdud szerepéből is tudott valamit csinálni. Körösiné és Philippovichné megállták helyüket. Krasznai és Dezső urak ez uttal is jó példával jártak elől — a szerep nem tudásban.

Biasini gyorsutazási menetrendje 1873. márcz. 27-től.

Kolozsvár és Nagy-Enyed között, mivel a nappali vonat beszünttetett, Biasini gyorsutazása 1873. márc. 27-től elkezdve Kolozsvárról Nagy-Enyedre küldi gyorskocsiját, még pedig oly formán, hogy Kolozsvárról reggel 8 órakor minden nap indulva d. u. 4 1/2 órakor Nagy-Enyedre érkezik, Nagy-Enyedről Kolozsvárra este 10 órakor indulva, reggeli 8 órakor Kolozsvárra érkezik. Ezen meneteken kívül lehet Kolozsvárról Nagy-Enyedre d. u. 4 órakor is indulni, ugyszintén Nagy-Enyedről éjjeli 3 órakor Kolozsvárra indulhatni, csakhogy ezen menetekenél Felvinczről N.-Enyedig és N.-Enyedről Felvinczig a vasutal kell utazni.

Egy személy ára 30 font szabad podgyász-szal Kolozsvárról N.-Enyedig vagy vissza az első és közbülső Coupeba 5 frt, hátulsó Coupeba 4 ft 50 kr. tulsuly 5 kr. Tordáról Nagy-Enyedig vagy vissza első vagy közbülső coupéba 3 frt — hátulsó coupéba 2 frt 60 kr. tulsuly 2 1/2 kr. — Felvinczről N.-Enyedig vagy vissza 1 frt, tulsuly 1 kr. fontként.

Felvételi iroda Nagy-Enyeden Vágo Ferenc szállodájában.

Távirati tudósítás a bécsi börzéről.

April. 12-ről. 1873 5% metaliques 70.55 nemzeti kölcsön 72.90 1860-diki államkölcsön 103.25. Bankrésvények 952. Hitelrésvények 332.75. London 108.70. Ezüst 107.65 Cs. kir. arany — 20 frankos arany 8.69 —

Földtehermentesítési kötvények: Magyar 79. — Temesi 77.25. Erdélyi 77.25. Horv. Szlavon 83.25.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Nyiltér.

Provisió nélkül

fekvőségek, telkek, gyarak, szállodák sat. vásárlására, eladására, haszonbérletére, mindenféle árverések, kérvények, ajánlatok, családi hírekre vonatkozó

hirdetéseket

eredeti hirdetési díjak mellett, postabér és költség-felszámítás nélkül, a különböző czéloknek legjobban megfelelő hirdapokban gyorsan és olcsón eszközöl.

Lang és Schwarz

nemzetközi hirdetésfelvételi irodája Pesten, fűrdőutca 1, Bécsben Wollzeile 6—8.

Az „Ung. Actionär“

főképviseletége

Bécsben.

Köszvény és csúzos bántalmak

gyógyíthatók. A legbiztosabb, valószínűleg egyedüli orvosszer

dr. Pattison köszvény-vattája

kiválóan alkalmazandó az arc-, mell- és nyak csúzos bántalmaiban, fogfájásoknál, a fő-, kéz- és térd köszvényben, tagszagdagatásokban, hátgerincz- és lépfajdalmokban stb. Egy egész csomag 70 kr., egy fél 40 krral o. é. kapható Engel József gyógyszerésznél Kolozsvárott.

bármilyen nemű legyen az, még ha orvosok vagy rókonyvódtók is a fogak, tartósan meggyógyíthatók a hirtel, s egy családnál sem volna szabad hiányoznia.

Valódi minőségben 35 és 70 kros üvegekben kapható az egyedüli raktárban Kolozsvárott: Wolff János gyógyszerésznél, Besztercén: Dietrich és Fleischmann, Déván: Rosnyák A.-nál, Nagy-Egyedben: Horváth Ferencznel.

Fogfájást

760

5-8

Buziási vasfürdő

Magyarországon, Temesvártól 2 óra távolságra, mely a **continens legerősebb vasfürdői** közé tartozik s egészséges vidéken fekszik, a fürdőidényt 1873 május hó elején nyitja meg.

A buziási fürdő gyógyhatása **vérhiány, méhbajok, fehér-folyás és magtalanság, továbbá arena, gynomor-, hólyag-, és végbélhurut, ideggyengeség és tehetetlenség, aranyér, aszkór és hypochondria** ellen tapasztalatok által eléggé bizonyítva van és híres lett. Ivás-, savó-gyógy meleg kádásfürdők, hideg szabad fürdők s zuhanások.

Temesvár, Buziás és Lugos közt naponta kétszer közlekedik posta és gyorskocsi. Távirda-állomás.

Bővebb felvilágossítással szolgál a fürdőkezelőség.

Bertalan Lajos,
hasznobérlő.

Kis részletfizetésre
évnegyedenként vagy havonként

árunk egyes sorsjegyekre szóló részletjegyeket, tetszés szerint egybeállított csoportokban s a legutányosabb feltételek mellett.

Mindjárt az első részlet-fizetés teljesítése után s a részletek törlesztése közben egyes-egyedül valamennyi sorsjegy nyerő számaira játszik a vásárló!

A közelebbi huzásokra

különösen ajánljuk:

az 1864-ki sorsjegyeket

huzás ápril 15-én, főnyeremény 220,000 ft,

a braunschweigi 20 talléros sorsjegyeket

huzás május 1-én, főnyeremény 20,000 tallér,

a magyar elsőbbségi sorsjegyeket

huzás máj. 15-én, főnyeremény 150,000 ft.

a 3%-os török sorsjegyeket egyenként 400 frtjával.

Huzás június 1-én, főnyeremény 300-000 frank.

Az osztrák ipar-bank Részletfizetési osztálya

azelőtt

Fürst Ede

Bécs, Szt.-Istvántér.

780 3-4

749

25-30

A bécsi

Commissions-Bank

váltóirodája

Schottenring Nr. 18

vételjegyeket

bocsát ki

alább feljegyzett sorsjegy csoportokra, s ez összeállítások már azért is a legelőnyösebbek közé számíthatók, mert egy ily vételjegy minden tulajdonosának alkalom van nyújtva, minden fő- és mellék-nyereményt egyedül megnyerhetni, s ezenkívül 30 frank arany és 10 ft. bj. kamatfelvezetben részesül.

A. csoport (évenként 16 huzás.)

Havi részlet 10 ft. Az utolsó részlet lefizetése után mindenki következő 4 sorsjegyet kap:

1 5%-os 1860-ki 100 frtos államsorsjegy, főnyeremény 300,000 ft. a kihuzott sorozatos jegyet 400 frton visszaváltjuk.

1 3%-os 400 frankos török cs. sorsjegy, főnyeremény 600,000 frank, 300,000 frank aranyban.

1 braunschweigi hercegi 20 talléros sorsjegy, főnyeremény 80,000 tallér levonás nélkül.

1 Innsbrucki (tírol) sorsjegy, főnyeremény 30,000 forint.

B. csoport (évenként 13 huzás.)

Havi részlet 6 ft. Az utolsó részlet lefizetése után mindenki következő sorsjegyeket kap:

1 3%-os török cs. 400 frankos államsorsjegy, főnyeremény 600,000, 300,000 frank aranyban

1 braunschweigi hercegi 20 talléros sorsjegy, főnyeremény 80,000 tallér minden levonás nélkül.

Szász-meiningeni sorsjegy, főnyeremény 45,000, 15,000 délnémet ért.

Továbbá vételjegyek ötöd 60-ki 5 %-os államsorsjegyekre, havi részlet 6 ft.

Továbbá vételjegyek egész 1864-ki sorsjegyekre, havi részlet 10 ft.

Továbbá vételjegyek fél 1864-ki államsorsjegyekre, havi részlet 4 ft.

Továbbá vételjegyek fél magyar-sorsjegyekre, havi részlet 3 ft.

Továbbá vételjegyek braunschweigi 20 talléros sorsjegyekre, havi részlet 2 ft.

Továbbá vételjegyek Innsbrucki sorsjegyekre, havi részlet 2 ft.

A tőzsde-iroda átvész ezen kívül, valamint a bécsi commissions-bank váltóirodája is minden, bármilyen nevet viselő bank-, váltó- és tőzsde-üzletet.

Látváltók, valamint hitellevelek Európa és Amerika minden nagy piacaira a legutányosabban állíthatnak ki.

Megrendelések az itteni piacról és a vidékről igen gyorsan, szilárdul és pontosan teljesítenek, s a tőzsde-iroda által vásárolt értékpapírokra, és váltókra, a pénzpiac időnkénti állásához képest a legutányosabb feltételek mellett adatik kölcsön.

Az üzleti helyiségek naponta reggel 9-től este 6 óráig maradnak nyitva.

Vidéki megrendelések pontosan és utánvét mellett is eszközöltenek. Nyeremény lajstromok minden huzás után ingyen és bérmentesen küldetnek meg.

Eskoros rohamokat (Nyavalyatörés)

gyógyít levelezés útján a eskor szakorvossa dr. O. Killisch, Berlin, Louisenstrasse 45. E pillanatban 1000-nél több beteget van kezelése alatt.

661 51-*

Cséplőgépek

tesen és ingyen.

Ügynökök kívántatnak,

Ph. Mayfarth és társa gépgyára majnai Frankfurtban.

737 5-18

kézi-, vontató-, járgány-, víz- és gőzműködésre
120 frton o. ért. ingyen szállítva és vámmentesen
Bécsig. Árjegyzékek és rajzok kívánatra bérmen-

Apollo-gyertya-

szappan-főraktár

Magyarország és társországai számára.

A szappan-szükséglet ideje leginkább most kezdődővén, bátorkodunk jó hírtől ismeretes

Apollo-szappan-és Apollo-gyertya-

raktárunkat leszállított gyárararak mellett ajánlani s kívánatra részletes árjegyzékekkel bérmentesen szolgálunk. Pesten, 1873. márczius 25-én.

Beimel és Herz.

6-12

Bollinger Ferencz bécsi gépmérnök.

újajánvított s újabb időben legkeresettebb

HORDOZHATÓ JÉGPINCZÉK

gyára, ajánlja legelőnyösebb jégpinczét sör és bor sat. számára, jég-hűtő készületek, ételek, tej hűs, zsírneműk sat. eltarására, víz-hűtő készületek, fagyalt-gépet és rezervoirjait (fagyalt számára, aránylag legelőnyösebb árban. Ajánlja továbbá az emített cég pezsgő- és ünnepzsugő-csapjait hordó dugaszait, pincze felvonóit, jégkészülékekkel és a nélkül, s mindenféle igazításokat eszközöl, valamint oszlopokat és dugaszokat újakkal becseserül. Megrendeléseket az emített tárgyakra, valamint vendéglők és kocsmák be- rendezésére elfogad, pontosan és jutányosan teljesít, s kívánatra mintákkal és árjegyzékkel szolgál.

gyári főraktár, Bécs, Wieden, Heumühlgasse Nr. 2.

A kolozvári

hitelbank és zálogkölcöntársulat

elfogad

készpénz betételeket 100 frittól kezdve **pénztárjegyekért**, a melyek után 6% kamatot fizet. E pénztárjegyek értékét Pesten is felveheti az **angol-magyar banknál**. A kamatok 3 havonként fizetnek.

A bank **kölcsönöket** ad mindennemű értékpapírra, arany- és ezüst tárgyakra s más értékes ingóságokra.

Leszámitól váltókat; vesz értékpapírokat.

Elvállal pénzbehajtásokat váltókra, utalványokra.

Törlesztési kölcsönöket eszközöl 500 frittól kezdve **telek-könyvezett** birtokra 24 1/2 vagy 34 évre; a törlesztés és kamat 8% illetőleg 6 3/4 %-ot tesz.

az igazgatóság.

93-*

(21)